

Journal of Early Childhood Health and Education

Summer 2023, Volume 4, Issue 2 (12), 25-38

Investigating the effectiveness of positive parenting group training for parents on the level of aggression, anxiety and depression of mothers with children aged 4 to 7 years

M.Movahednezhad¹, S.Davod Hosseininasab^{2*}, M.Alivandi Vafa³

1. PhD student in educational psychology, Tabriz Branch, Islamic Azad University, Tabriz, Iran..
2. Professor, Department of Psychology, Tabriz Branch, Islamic Azad University, Tabriz, Iran.
3. Assistant Professor, Department of Psychology, Tabriz Branch, Islamic Azad University Tabriz, Iran

ARTICLE INFORMATION

Article type

Original research

Pages: 25-38

Corresponding Author's Info

Email:

d.hosseininasab@gmail.com

Article history:

Received: 2023/05/20

Revised: 2023/08/27

Accepted: 2023/09/03

Published online: 2023/09/07

Keywords:

positive parenting by parents, aggression, anxiety, depression

ABSTRACT

Background and Aim: The family, as the first center of children's socialization, has an important impact on the physical, cultural, personality, emotional and social development of children, the purpose of this research is to investigate the effectiveness of parenting positive parenting group training on the level of aggression, anxiety and depression of 4-7 years old children. **Methods:** It was a semi-experimental method with a pre-test and post-test design with the control group. The statistical population included parents of children aged 4 to 7 years of both sexes (boys and girls) who had referred to Tabriz Shahriar Hospital and a private clinic to solve their children's problems, and in between, parents from two treatment centers and 20 parents from each center in a targeted manner. were chosen. Before the implementation of positive parenting group training programs, parents of two groups were tested by Bass and Perry aggression (1992), Beck anxiety questionnaire (1967) and Beck depression (1967). The control did not receive any training, finally, the post-test was done by re-answering Bass and Perry aggression questionnaire (1992), Beck anxiety (1967) and Beck depression (1967). The data of this research was done using SPSS software and in two levels of descriptive and inferential statistics with ANCOVA analysis. **Results:** This research showed that there is a difference between positive parenting group training for parents and the control group. **Conclusion:** Research findings indicate that positive parenting group training of parents has an effect on the level of aggression, anxiety and depression of 4 to 7 years old children and this training is more effective than the control group.

This work is published under CC BY-NC 4.0 licence. © 2022 The Authors.

How to Cite This Article: Movahednezhad, M., Hosseininasab, S.D., & Alivandi Vafa, M. (2023). Investigating the effectiveness of positive parenting group training for parents on the level of aggression, anxiety and depression of mothers with children aged 4 to 7 years.. *JECHE*, 4(2, 12): 25-38.

فصلنامه سلامت و آموزش در اوان کودکی

تابستان ۱۴۰۲، دوره ۴، شماره ۲ (پیاپی ۱۲)، صفحه‌های ۳۸-۲۵

بررسی اثربخشی آموزش گروهی فرزند پروری مثبت والدین بر میزان پرخاشگری، اضطراب و افسردگی کودکان ۴ تا ۷ سال

مریم موحد نژاد^۱، سید داوود حسینی نسب^{۲*}، مرضیه علی وندی وفا^۳

۱. دانشجوی دکتری روانشناسی تربیتی، واحد تبریز، دانشگاه آزاد اسلامی، تبریز، ایران

۲. استاد گروه روانشناسی، واحد تبریز، دانشگاه آزاد اسلامی، تبریز، ایران

۳. استادیار گروه روان‌شناسی، واحد تبریز، دانشگاه آزاد اسلامی، تبریز، ایران

چکیده

زمینه و هدف: خانواده به‌عنوان اولین کانون اجتماعی شدن کودکان تأثیر مهمی در رشد فیزیکی، فرهنگی، شخصیتی، عاطفی و اجتماعی کودکان دارد، هدف از این پژوهش بررسی اثربخشی آموزش گروهی فرزند پروری مثبت والدین بر میزان پرخاشگری، اضطراب و افسردگی کودکان ۴ تا ۷ سال بود. **روش پژوهش:** به روش نیمه تجربی و با طرح پیش‌آزمون و پس‌آزمون با گروه گواه بود. جامعه آماری شامل والدین کودکان ۴ تا ۷ سال از هر دو جنس (پسر و دختر) بود که به بیمارستان شهریار تبریز و کلینیک خصوصی برای رفع مشکلات کودکان خود مراجعه کرده بودند و در این بین والدین از دو مرکز درمانی و از هر مرکز ۲۰ والد به‌صورت هدفمند انتخاب شدند. قبل از اجرای برنامه‌های آموزشی گروهی فرزند پروری مثبت والدین دو گروه توسط پرخاشگری ب‌اس و پری (۱۹۹۲)، پرسشنامه اضطراب بک (۱۹۶۷) و افسردگی بک (۱۹۶۷) آزمون شدند، برای گروه آزمایشی اول آموزش در ۸ جلسه ۹۰ دقیقه‌ای اجرا شد و گروه کنترل هیچ آموزشی دریافت نکردند، در نهایت با انجام دوباره پاسخگویی به پرسشنامه پرخاشگری ب‌اس و پری (۱۹۹۲)، اضطراب بک (۱۹۶۷) و افسردگی بک (۱۹۶۷) توسط والدین پس‌آزمون صورت گرفت. داده‌های این تحقیق با استفاده از نرم‌افزار SPSS و در دو سطح آمار توصیفی و استنباطی با تحلیل ANCOVA انجام یافته است. **یافته‌ها:** این پژوهش نشان داد که بین آموزش گروهی فرزند پروری مثبت والدین گروه کنترل تفاوت معناداری وجود دارد. **نتیجه‌گیری:** یافته‌های پژوهشی حاکی از این است که آموزش گروهی فرزند پروری مثبت والدین بر میزان پرخاشگری، اضطراب و افسردگی کودکان ۴ تا ۷ ساله اثر دارد و این آموزش نسبت به گروه کنترل اثربخشی بهتری دارند.

اطلاعات مقاله

نوع مقاله: علمی- پژوهشی

صفحات: ۳۸-۲۵

اطلاعات نویسنده مسئول

ایمیل:

D.hosseininasab@gmail.com

سابقه مقاله

تاریخ دریافت مقاله: ۱۴۰۲/۰۱/۱۵
تاریخ اصلاح مقاله: ۱۴۰۲/۰۶/۱۰
تاریخ پذیرش نهایی: ۱۴۰۲/۰۶/۱۲
تاریخ انتشار: ۱۴۰۲/۰۶/۱۶

واژگان کلیدی

فرزند پروری مثبت والدین، پرخاشگری، اضطراب، افسردگی

انتشار این مقاله به‌صورت دسترسی آزاد مطابق با CC BY-NC 4.0 صورت گرفته است.

تمامی حقوق انتشار این مقاله متعلق به نویسنده است.

شیوه استناد به این مقاله

موحدنژاد، مریم، حسینی نسب، سید داوود، و علی وندی وفا، مرضیه. (۱۴۰۲). بررسی اثربخشی آموزش گروهی فرزند پروری مثبت والدین بر میزان پرخاشگری، اضطراب و افسردگی کودکان ۴ تا ۷ سال. فصلنامه سلامت و آموزش در اوان کودکی، (۲): ۳۸-۲۵.

مقدمه

خانواده اولین بذر تکوین رشد فردی و پایه و اساس بنای شخصیت آدمی است و کودک در بیشتر حالات خود، مقلد پدر و مادر و رفتار آنهاست، بنابراین عملکرد خانواده یکی از شاخص‌های مهم تضمین‌کننده زندگی و سلامت روانی فرزندان است. خانواده از نهادهای مهم و بنیادی جامعه است که نقش اساسی در شکل‌گیری شخصیت کودک سالم و بزرگ‌سال شاد را دارد، تأثیر خانواده در رشد همه‌جانبه کودک از لحظه تولد آشکار می‌شود و در سراسر زندگی او باقی می‌ماند، در واقع روابط صحیح و متعادل والدین و فرزندان یکی از عوامل مؤثر در سلامت فیزیکی و روانی آنان است، پنداره‌ای اولیه درباره جهان و شیوه‌های سخن گفتن و هنجارهای اساسی رفتار، نگرش‌ها، اخلاق و روحیات کودک در خانواده شکل می‌گیرد و به عبارتی اجتماعی می‌شود (هایز^۱، ۲۰۲۱). در دهه‌های اخیر روانشناسان تأکید بسیاری بر روابط کودک با مراقبانش داشته‌اند و واکنش‌های متقابل را اساس رشد عاطفی، شخصیتی و شناختی کودکان می‌دانند زیرا عامل بنیادین شکل‌گیری رابطه کودک با دیگران تجربه‌های او در دوران نوزادی و کودکی در ارتباط با مراقب اولیه هست که روابط بعدی او را با خود و دیگران تحت تأثیر قرار می‌دهد (بروکز^۲ و همکاران، ۲۰۲۰). تعامل والد و فرزند نخستین معرف دنیای ارتباطات کودک و رابطه مهم و حیاتی برای ایجاد امنیت و عشق است. کودکان به تأثیر متقابل با والدین خود نیاز دارند، به رفتارهای آنها توجه می‌کنند و از طریق تعامل با والدین دنیای اطراف خود را می‌شناسند، این تأثیر متقابل اهمیت اساسی در تحول کودک دارد، وقتی والدین در وضعیت پرخاشگری، اضطراب و افسردگی قرار داشته باشند این عدم اطمینان و اضطراب و افسردگی را به کودکان خود منتقل می‌کنند (آرسن^۳، ۲۰۲۰).

اغلب اختلالات و ناسازگاری‌های رفتاری^۴ دوران کودکی (پرخاشگری^۵، اضطراب^۶، افسردگی^۷) ناشی از کمبود توجه کودکی^۸ و عدم هدایت صحیح در روند رشد و تکامل است، بی‌توجهی از طرف اطرافیان بخصوص والدین منجر به عدم سازش^۹ و انطباق با محیط^{۱۰} و بروز انحرافات گوناگون^{۱۱} در ابعاد مختلف برای کودک هست، متأسفانه ریشه بسیاری از مشکلات رفتاری کودکان از رفتار، روابط، حرکات و گفتار والدین سرچشمه می‌گیرد و حتی به دوره‌های بعدی رشد و تحول کودکان راه می‌یابد، بنابراین می‌توان گفت رابطه والد-کودک ترکیبی از رفتارها، احساسات و انتظارات منحصر به فردی است که بین والدین و فرزندشان وجود دارد، این رابطه نقش مهمی در آسیب‌پذیر شدن یا منعطف شدن کودکان دارد (مانتی و همکاران^{۱۲}، ۲۰۱۹).

کودکان دنیای پررمزورازی دارند به همین خاطر است که محققان علوم رفتاری به دنبال ریشه‌های نابهنجار اختلالات هیجانی و رفتاری^{۱۳} که ناشی از دوران حساس کودکی است می‌گردند، مشکلات هیجانی و رفتاری کودکان در سنین پیش از مدرسه گاهی نتیجه اجتناب‌ناپذیر فقر، جهل والدین نابسامانی‌های خانوادگی، کمبود توجه، عدم عشق و محبت و کاستی‌های فرهنگی از طرف والدین هست (کریستوفر و همکاران^{۱۴}، ۲۰۲۰)، این عوامل منجر به عدم سازش با محیط، بروز مشکلات هیجانی و رفتاری و مانع رشد و بالندگی برای کودکان می‌شود و به همین دلیل پیشگیری و درمان این مشکلات بی‌اندازه اهمیت دارد. پژوهشگران

1. Hayes, A. F
2. Brooks, S. K. Webster, R. K.
3. Ersan, C
4. Behavioral disorders and incompatibilities
5. aggression
6. anxiety
7. depression
8. lack of childhood attention
9. lack of compromise
10. Adaptation to the environment
11. Occurrence of various deviations
12. Manti F, Giovannone F, Sogos C
13. Emotional and behavioral disorders
14. Christopher, M. Bowen, S & Witkiewitz, K

معتقدند متأسفانه گاهی افسردگی و اضطراب دوران کودکی به علت درونی بودن نادیده گرفته می‌شود و ممکن است تشخیص داده نشود زیرا والدین و آموزگاران ممکن است حالت منفی ذهنی و نهفته کودک را تشخیص ندهند (Fan, جن^۱، ۲۰۲۰). تحقیقاتی که در زمینه اختلال‌های رفتاری صورت گرفته، اغلب این نتیجه را در برداشته است که اختلال‌های رفتاری اغلب حاصل نحوه ارتباط والدین با کودکان و شیوه‌های تربیتی آنها است، این موضوع نشان می‌دهد که خانواده و به‌ویژه رفتار والدین و شیوه‌های فرزند پروری در بروز عملکرد رفتاری و هیجانی از جمله پرخاشگری، اضطراب، افسردگی والدین کودکان نقش دارد (اسپاتارو^۲ و همکاران، ۲۰۲۰).

یکی از مداخلات مؤثر بر ارتباط والدین با فرزندان، آموزش گروهی فرزند پروری مثبت است که توسط ساندرز و همکارانش برنامه‌ریزی شده و گسترش یافته است این روش به‌واقع نوعی روش تربیتی برای توانمندسازی والدین است، در اصل برگرفته از یک برنامه تحقیقاتی بالینی هست و بر ۵ اصل فرزند پروری مثبت ۱- اطمینان از محیطی امن و جذاب ۲- خلق محیط آموزشی مثبت ۳- کاربرد انضباط قاطعانه ۴- وجود انتظارات واقع‌گرایانه ۵- مراقبت از خود به‌عنوان یک والد پایه‌ریزی شده است و این برنامه در نظر دارد با ارتقا دانش، مهارت و اعتمادبه‌نفس والدین از برخی مشکلات رفتاری، هیجانی والدین پیشگیری کند و یا آنها را کاهش دهد (ساندرز^۳ و همکاران، ۲۰۱۴). آموزش فرزند پروری مثبت باعث مستحکم شدن روابط عاطفی والدین با فرزندان و عامل مهمی در پیشرفت تحصیلی، خلاقیت و شکوفایی استعدادها، تحول و رشد و سلامتی کودکان می‌شود، همچنین این امکان را فراهم می‌کند که والدین چگونگی رفتار و ارتباط خود با فرزندشان را بدانند و روش‌های مهار و مدیریت کودک را بدانند تا نیازهای او را بهتر درک کنند و با او به شکل صحیح رفتار کنند که این موضوع خود باعث افزایش روابط و تعامل مثبت میان کودک و والدین می‌شود. (یافی^۴، ۲۰۲۱).

رأس، ساندرز^۵ (۲۰۲۰)، یون و همکاران^۶ (۲۰۱۹)، براتون، لندرت^۷ (۲۰۱۹)، در تحقیقات خود به این نتیجه رسیدند که بین فرزند پروری مثبت والدین، پرخاشگری و اضطراب کودکان رابطه مستقیمی وجود دارد، به‌عبارت‌دیگر، هرچقدر واکنش حمایت‌گرایانه والدین بیشتر باشد کودک دچار پرخاشگری و اضطراب کمتری می‌گردد این یافته‌ها با نتایج تحقیقات زاکی تووهمکاران^۸ (۲۰۱۹)، زیو، کاپر مینتس^۹ (۲۰۱۹)، استوارت، امسلی^{۱۰} (۲۰۲۰)، مایا و همکاران^{۱۱} (۲۰۲۰)، همسو هست. آموزش فرزند پروری مثبت والدین و تربیت فرزند به‌صورت آزادمنشانه موجب افزایش عزت‌نفس و کاهش پرخاشگری، اضطراب و افسردگی والدین کودکان می‌شود، همچنین پژوهش‌ها نشان داده‌اند نه تنها ادراک والدین از روابط والد-کودک شامل احساس شایستگی، نزدیکی و پذیرش، اعتماد، صمیمت، درستی و عملکرد رفتار و گفتار و پذیرش کودک از طرف والدین می‌شود بلکه تأثیرمستقیمی بر کاهش پرخاشگری، اضطراب و افسردگی والدین کودکان دارد (ماک و همکاران^{۱۲}، ۲۰۲۰)، (پین کوارت، کیرگی، ۱۳، ۲۰۱۹)، همچنین

1. Fan, J. & Chen, B. B
2. Spataro & Calabrò & Longobardi, E
3. Sanders, M. R. Kirby, J. N. Tellegen, C. L. & Day, J. J
4. Yaffe, Y.
5. Rus, H.M & Sandu, M.L
6. Yun, B. X. Thing, T. S. & Hsoon, N. C
7. Bratton, S. C. & Landreth, G. L
8. Zuquette, C. R. Opaleye, E. S.
9. Ziv Y, Kupermintz H
10. Stewart, S. M. & Emslie, G. J
11. Maia, G. N. Frizzo, G. B. & Levandowski, D. C
12. Mak, M. C. K. Yin, L. Li, M.
13. Pinquart, M. & Gerke, D. C.

نتایج پژوهش‌های کوستا و همکاران^۱ (۲۰۲۰)، کیم و همکاران^۲ (۲۰۲۰)، لوسیا و همکاران^۳ (۲۰۱۹)، نتایج کی و آک و همکاران^۴ (۲۰۲۰)، کونراد و همکاران^۵ (۲۰۲۱)، نشان می‌دهد که برنامه فرزند پروری مثبت والدین با شرکت در برنامه‌های گروهی آموزش فرزند پروری مثبت والدین باعث افزایش دانش و مهارت‌های والدین، افزایش تعامل و هماهنگی بین والدین و کودکان، افزایش آگاهی والدین می‌شود همچنین باعث می‌شود آن‌ها درک درستی از ماهیت مشکلات رفتاری کودکان و شیوه‌های رفتاری مناسب با کودکانشان پیدا کنند، نحوه کنترل و مهار رفتارهای چالش آفرین با کودکان خود را یاد بگیرند، نگرش مثبت‌تری درباره روند پیشرفت کودکانشان داشته باشند و در نهایت اضطراب و نگرانی‌های آن‌ها درباره شرایط کودکانشان کاهش یابد، در نتیجه کاهش اضطراب و نگرانی والدین بدون شک در افزایش شیوه فرزند پروری قاطعانه و کاهش پرخاشگری، اضطراب و افسردگی و مشکلات رفتاری آن‌ها مؤثر خواهد بود (ارکوریکا^۶ و همکاران، ۲۰۲۲).

بنابراین هدف اصلی از آموزش فرزند پروری مثبت کاهش مشکلات رفتاری والدین کودکان و افزایش رفتارهای موافق اجتماعی، بهبود مهارت‌های والدگری^۷ از جمله نظم و انضباط قاطعانه والدین^۸ است، در حال تربیت فرزندان جایگاهی بسیار مهم در میان فلاسفه قدیم و حتی جدید و متخصصان آموزش و پرورش و روانشناسان دارد و باید به خاطر داشت که هدف نهایی، پرورش است نه کنترل. هرگونه افراط در آسان‌گیری، یا محدودیت از سوی والدین، به رشد ناقص پرورشی در کودکان منجر می‌شود (استیل، مک کینی^۹، ۲۰۱۹). هدف از تحقیق حاضر بررسی اثربخشی آموزش گروهی فرزند پروری مثبت والدین بر میزان پرخاشگری، اضطراب و افسردگی مادران دارای کودکان ۴ تا ۷ سال است.

روش پژوهش

این پژوهش به روش نیمه تجربی و با طرح پیش‌آزمون و پس‌آزمون با گروه گواه بود. جامعه آماری شامل والدین کودکان ۴ تا ۷ سال از هر دو جنس (پسر و دختر) بود که به بیمارستان شهریار تبریز و کلینیک خصوصی برای رفع مشکلات کودکان خود مراجعه می‌کردند که از بین دو مرکز درمانی و از هر مرکز ۲۰ والد به صورت هدفمند انتخاب شدند که والدین مرکز اول در معرض آموزش‌های مورد نظر قرار گرفتند، ولی والدین مرکز دوم به‌عنوان گروه کنترل هیچ آموزشی دریافت نکردند. قبل از اجرای برنامه‌های آموزشی (پیش‌آزمون) هر دو گروه والدین به پرسشنامه پرخاشگری باس و پری (۱۹۹۲)، اضطراب بک (۱۹۶۷) و افسردگی بک (۱۹۶۷) پاسخ دادند، همچنین برای گروه آزمایشی اول برنامه آموزش فرزند پروری مثبت در ۸ جلسه ۹۰ دقیقه‌ای آموزش اجرا شد ولی گروه کنترل هیچ‌گونه آموزشی دریافت نکردند، در نهایت با انجام دوباره پاسخگویی به پرسشنامه پرخاشگری باس و پری، اضطراب بک و افسردگی بک توسط والدین پس‌آزمون صورت گرفت، همچنین با توجه به ساخت تحقیق، معیارهای ورود به گروه عبارت بودند از: الف (حضور حداقل یک والد در کنار فرزند، ب) داشتن سواد حداقل برای والدین، ج (شرکت نداشتن در جلسات مداخلات روان‌شناختی در طی شش ماه اخیر). معیارهای خروج نیز شامل: الف (شرکت نداشتن در بیش از یک جلسه درمانی ب) شرکت هم‌زمان در برنامه‌های مداخلاتی دیگر، ج (عدم تمایل به همکاری، در نظر گرفته شد).

1. Costa, D. Cunha. M. Ferreira, C.
2. Kim, J. Jung, S. Ahn, J. Kim, B. & Choi, H
3. Lucya, V. Hadiyani, W & Juniarni, L
4. Kwak HJ, Ahn UK, Lim MH
5. Conrad, R. Forstner, A.J. Chung, ML. et al
6. Erkoreka, L. Zamalloa, I.
7. Improving parenting skills
8. Strict parental discipline
9. Steele EH, McKinney C

لازم به ذکر است اطلاعات گردآوری شده با استفاده از نرم افزار SPSS و در دو سطح آمار توصیفی و استنباطی با تحلیل ANCOVA و t مستقل مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفته است.

ابزار پژوهش

۱. **پرسش نامه پرخاشگری:** توسط باس و مارک پری^۱ (۱۹۹۲) ساخته شده که شامل ۲۹ عبارت و چهار زیر مقیاس پرخاشگری بدنی (PA)، پرخاشگری کلامی (VA)، خشم (A) و خصومت (H) است، که برای هر سؤال یکی از پاسخهای (کاملاً خلاف خصوصیات من است، تاحدی خلاف خصوصیات من است، فقط اندکی گویای خصوصیات من است، نمره تا حدی گویای خصوصیات من است، کاملاً گویای خصوصیات من است). نمره کل، عبارت است از مجموع نمرات کل سؤالات و دامنه آن از ۲۹ تا ۱۴۵ است. نمرات بالاتر نشانه پرخاشگری بیشتر است. نتایج ضریب باز آزمایی برای چهار زیرمقیاس (بافاصله ۹ هفته) ۰/۸۰ تا ۰/۷۲ و همبستگی بین چهار زیرمقیاس ۰/۳۸ تا ۰/۴۹ به دست آمده است. جهت سنجش اعتبار درونی مقیاس از ضریب آلفای کرونباخ استفاده شده که نتایج نشانگر همسانی درونی زیرمقیاس پرخاشگری بدنی ۰/۸۲، پرخاشگری کلامی ۰/۸۱، خشم ۰/۸۳ و خصومت ۰/۸۰ بود و ضریب آلفای کل نمرات پرسش نامه ۰/۸۹ است. پرسشنامه پرخاشگری از همسانی درونی بسیار خوبی برخوردار است، اعتبار پرسشنامه پرخاشگری از راه سه روش آلفای کرونباخ، باز آزمایی و تصنیف مورد تحلیل قرار گرفت که به ترتیب، ضرایب ۰/۷۸، ۰/۸۹ و ۰/۷۳ به دست آمد. روایی این پرسشنامه نیز، از راه شاخصهای روایی همگرا، همزمان و تحلیل عوامل مورد بررسی قرار گرفت. روایی همگرایی پرسشنامه پرخاشگری با محاسبه ضریب همبستگی زیر مقیاسهای این پرسشنامه با یکدیگر و با کل پرسشنامه، تأیید شد که این ضرایب میان ۰/۳۷ تا ۰/۷۸ متغیر و معنادار بودند.

۲. **پرسش نامه اضطراب:** مقیاسی است برای سنجش میزان اضطراب توسط بک^۲ (۱۹۶۷) طراحی شده و شامل ۲۱ سؤال است که هر یک از ماده‌های آزمون یکی از علائم شایع اضطراب (علائم ذهنی، بدنی و هراس) را توصیف می‌کند. شدت اضطراب فرد را اندازه گیری می‌کند. نمره گذاری پرسشنامه اضطراب بک بر مبنای طیف لیکرت ۴ درجه‌ای از ۰ تا ۳ نمره گذاری شده که برای هر سؤال یکی از پاسخهای "هیچ‌گاه"، "کمی"، "متوسط" و یا "بسیار" را می‌توان انتخاب کرد. نمره کل پرسشنامه برابر با جمع نمرات تمامی سؤالات است که می‌تواند از ۰ تا ۶۳ باشد. نمرات بالاتر به معنای شدت بیشتر اضطراب است. هر یک از ماده‌های آزمون یکی از علائم شایع اضطراب (ذهنی، بدنی، هراس) را توصیف می‌کند. نمره کل در دامنه‌ای از صفر تا ۶۳ قرار می‌گیرد و همبستگی ماده‌های آن باهم شامل رنجی از ۰/۳۰ تا ۰/۷۱ هست. ضریب آلفای آن ۰/۹۲، پایایی آن با روش باز آزمایی به فاصله یک هفته ۰/۷۵ و همبستگی ماده‌های آن از ۰/۳۰ تا ۰/۷۶ متغیر است تفسیر پرسشنامه اضطراب بک بدین صورت است که هرچه نمره فرد بالاتر باشد، بیانگر تجربه اضطراب بیشتر در فرد می‌باشد.

۳. **پرسش نامه افسردگی:** توسط بک در سال (۱۹۶۴) طراحی شده از ۲۱ ماده تشکیل شده که در سه گروه نشانه‌های (عاطفی، شناختی و جسمانی) افسردگی را در یک مقیاس چهارگزینه‌ای درجه بندی می‌نماید. هر ماده نمره‌ای بین صفر تا ۳ می‌گیرد و بدین ترتیب نمره کل پرسش نامه دامنه‌ای از صفر تا ۶۳ دارد. در پرسش نامه افسردگی بک ۲۱ سؤالی (فرم بلند تجدیدنظر شده) حداقل و حداکثر جمع امتیاز مراجع از صفر تا ۶۶ در نوسان است. بک و همکاران ضریب اعتبار باز آزمایی آزمون در فاصله یک هفته‌ای را ۰/۹۳ به دست آوردند. به این ترتیب این مقیاس، درجات مختلف افسردگی را از بدون افسردگی، خفیف، متوسط، بسیار شدید تعیین می‌کند و دامنه نمرات آن از حداقل صفر تا حداکثر ۶۳ است. بک و همکاران (۱۹۹۶) پایایی باز آزمایی ۰/۹۳ را برای مقیاس افسردگی

بک به دست آوردند و آلفای کرون باخ ۰/۸۷ را برای همسانی درونی، ضریب همبستگی ۰/۷۴ را برای پایایی باز آزمایی و ضریب همبستگی ۰/۷۷ را برای روایی این پرسش‌نامه گزارش دادند.

۴. آموزش گروهی برنامه فرزند پروری مثبت والدین: این آموزش توسط ساندرز^۱ (۲۰۰۳) در دانشگاه کوئینزلند استرالیا طراحی شده است و در ۸ جلسه آموزشی اجرا می‌گردد که هر کدام به مدت ۹۰ دقیقه طول می‌کشد، برنامه فرزند پروری مثبت یک برنامه راهبردی چند سطحی درباره فرزند پروری و با رویکرد پیشگیرانه و حمایتی نسبت به خانواده‌ها است. هدف برنامه والدگری مثبت پیشگیری و همچنین کاهش مشکلات عاطفی و رفتاری دوران کودکی و ترویج مهارت‌های والدینی و افزایش دانش و اعتماد به نفس والدین می‌باشد. این برنامه با ارائه اطلاعات درباره نیازها و چگونگی رابطه والد-کودک، کارکرد خانواده و مهارت‌های والدگری می‌تواند در راستای کاهش مشکلات رفتاری و هیجانی والدین و ارتقای کیفیت رابطه والدین و کودکان مورد استفاده قرار گیرد به‌طور کلی برنامه فرزند پروری مثبت عوامل محافظتی کودکان را غنا می‌بخشد و عوامل خطر سازی را که با مشکلات رفتاری و هیجانی والدین در ارتباط است کاهش می‌دهد، همچنین به والدین راهبردهای عملی و مؤثر پرورش مهارت‌های اجتماعی، ارتباطی، هیجانی، خودتنظیمی، استقلال و قابلیت حل مسئله را می‌آموزد (ساندرز و همکاران^۲، ۲۰۱۴).

خلاصه جلسات فرزند پروری مثبت

محتوای جلسات	
جلسه اول	آشنایی با اعضای گروه، آموزش قوانین گروه، اهمیت فرزند پروری و معرفی اجمالی فرزند پروری مثبت، اختلال نافرمانی مقابله‌ای و نشانه‌های آن و علل اختلال.
جلسه دوم	شیوه تقویت تعاملات مثبت والدین (تشویق و تقویت رفتارهای مطلوب، آموزش روش ایجاد مهارت‌ها و رفتارهای جدید، انواع تقویت‌کننده، محبت جسمانی، استفاده از جدول رفتار خوب، آموزش اتفاقی، الگوسازی)، ارائه تکلیف
جلسه سوم	شیوه تقویت تعاملات مثبت والدین (تشویق و تقویت رفتارهای مطلوب، آموزش روش ایجاد مهارت‌ها و رفتارهای جدید، انواع تقویت‌کننده، محبت جسمانی، استفاده از جدول رفتار خوب، آموزش اتفاقی، الگوسازی)، ارائه تکلیف
جلسه چهارم	آموزش مهارت‌هایی به والدین به‌منظور کنترل رفتارهای نامطلوب خفیف و شدید کودک و آموزش شیوه برخورد با رفتار مشکل‌آفرین (آموزش چگونگی ارائه دستورالعمل، ایجاد قوانین واضح و بدون ابهام برخورد با نقض قوانین و مقررات از طریق بحث هدایت‌شده، آموزش دستورالعمل آرام و واضح، بی‌توجهی برنامه‌ریزی‌شده، استفاده از روش نادیده گرفتن برای مشکلات خفیف) استفاده از پیامد منطقی برای رفتارهای نامطلوب شدید (استفاده از روش سکوت، استفاده از روش اخراج)، مشکلات رایج در اخراج کردن، ارائه تکلیف
جلسه پنجم	آموزش چگونگی کنترل والدین در موقعیت‌هایی که کنترل به حداقل می‌رسد، ارائه راهکارهایی به‌منظور بقای خانواده (به‌صورت گروه عمل کنند، پرهیز از جروب‌بحث و مشاجره، استفاده از زمان استراحت و تفریح) تشخیص موقعیت دردرساز، آموزش گام‌های فعالیت برنامه‌ریزی‌شده برای موقعیت دشوار، آمادگی از قبل، انتخاب فعالیت سرگرم‌کننده، پاداش برای رفتار مناسب، استفاده از پیامد برای رفتارهای منفی و نامطلوب، استفاده از بحث پیشگیرانه، ارائه تکلیف
جلسه ششم	بررسی مشکلات والدین در نحوه ارتباط با کودک، مشکلات والدین در اجرای دستورات و نحوه برقراری ارتباط با کودک مورد بررسی قرار می‌گیرد.
جلسه هفتم	آموزش شیوه‌های اصلاح رفتار والدین، آموزش دستور دهی مؤثر، آموزش پیشایندها، رفتار، زمینه‌ها، پیامدهای رفتاری، آموزش تحلیل کارکردی رفتار و ارائه تکلیف، آموزش ارزش‌ها، آموزش تفاوت ارزش با اهداف و انتظارات، ارائه تکلیف
جلسه هشتم	مرور مباحث گذشته، خلاصه مطالب و جمع‌بندی

شیوه اجرا

پرسشنامه‌های پرخاشگری، اضطراب و افسردگی در گروه‌های آزمایشی و گواه به‌عنوان پیش‌آزمون برای دو گروه انجام پذیرفت، برای گروه آزمایشی اول برنامه آموزش فرزند پروری مثبت در ۸ جلسه ۹۰ دقیقه‌ای اجرا شد و گروه کنترل هیچ آموزشی دریافت نکردند، در نهایت با انجام دوباره پاسخگویی به پرسشنامه‌ها پس‌آزمون صورت گرفت. داده‌های این تحقیق با استفاده از نرم‌افزار SPSS و برای فرضیه‌های از تحلیل ANCOVA و t مستقل استفاده شده است.

1. Sanders, M. R
2. Sanders, M. R. Kirby, J. N. Tellegen, C. L. & Day, J. J

یافته‌ها

آماره‌های مربوط به سه متغیر وابسته در دو گروه فرزند پروری مثبت والدین و کنترل در جدول ۱ نشان داده شده است. میانگین میزان پرخاشگری، اضطراب و افسردگی در کودکان ۴ تا ۷ سال (پسر و دختر) در آموزش گروهی فرزند پروری مثبت والدین و گروه کنترل در مرحله پیش‌آزمون و پس‌آزمون نشان‌دهنده میزان تغییرات سه متغیر وابسته در آموزش گروه‌های فرزند پروری مثبت والدین نسبت به گروه کنترل بود و برابری واریانس در آموزش گروهی فرزند پروری مثبت والدین برای متغیرهای پرخاشگری، اضطراب و افسردگی در سطح اطمینان ۹۵٪ درصد برقرار است.

جدول ۱. آماره‌های توصیفی آزمون پژوهش در پیش‌آزمون و پس‌آزمون

متغیر	میانگین	انحراف معیار	کمترین	بیشترین
فرزند پروری مثبت والدین	۷۴/۸۰	۲۴/۷۰	۲۱/۰۰	۱۱۴/۰۰
پرخاشگری	کنترل	۱۷/۸۵	۱۳/۰۰	۶۴/۰۰
پیش‌آزمون	فرزند پروری مثبت والدین	۱۴/۵۰	۱۰/۰۰	۵۸/۰۰
اضطراب	کنترل	۱۲/۱۶	۱۲/۰۰	۵۰/۰۰
افسردگی	فرزند پروری مثبت والدین	۹/۲۳	۲۱/۰۰	۵۳/۰۰
کنترل	۲۷/۳۵	۱۱/۶۹	۱۲/۰۰	۴۸/۰۰
پس‌آزمون	فرزند پروری مثبت والدین	۱۹/۸۳	۲۹/۰۰	۹۴/۰۰
پرخاشگری	کنترل	۱۹/۶۹	۱۶/۰۰	۸۰/۰۰
اضطراب	فرزند پروری مثبت والدین	۹/۷۴	۱۸/۰۰	۴۸/۰۰
کنترل	۲۴/۹۵	۱۲/۴۰	۱۲/۰۰	۵۲/۰۰
افسردگی	فرزند پروری مثبت والدین	۱۰/۴۸	۱۶/۰۰	۵۰/۰۰
کنترل	۳۰/۰۰	۱۴/۷۷	۱۳/۰۰	۵۲/۰۰

نتایج جدول نشان داده که در متغیرهای پرخاشگری، اضطراب و افسردگی میانگین نمرات در قبل و بعد از آزمون تغییر کرده است. همچنین در کل میزان پرخاشگری، اضطراب و افسردگی والدین با این شیوه از تدریس کمتر شده است. به جهت انتخاب آزمون‌های آماری مناسب برای تحلیل داده‌ها و برای نرمال بودن آن‌ها از آزمون شاپیرو-ویلک استفاده شد. نتایج این آزمون در جدول ۲ آمده است.

جدول ۲. آزمون شاپیرو-ویلک

متغیرها	گروه‌ها	آماره	درجه آزادی	سطح معناداری	آماره	درجه آزادی	سطح معناداری
پرخاشگری	فرزند پروری مثبت والدین	۰/۹۱۶	۲۰	۰/۰۸۲	۰/۹۶۴	۲۰	۰/۶۲۸
	کنترل	۰/۸۷۲	۲۰	۰/۰۶۸	۰/۹۰۶	۲۰	۰/۰۶۳
اضطراب	فرزند پروری مثبت والدین	۰/۹۲۱	۲۰	۰/۱۰۲	۰/۹۰۸	۲۰	۰/۲۲۸
	کنترل	۰/۸۶۴	۲۰	۰/۰۶۲	۰/۸۸۱	۲۰	۰/۰۶۳
افسردگی	فرزند پروری مثبت والدین	۰/۹۴۸	۲۰	۰/۳۴۳	۰/۹۴۸	۲۰	۰/۳۳۵
	کنترل	۰/۸۹۹	۲۰	۰/۰۵۶	۰/۸۴۹	۲۰	۰/۰۵۹

نتایج این جدول حاکی از آن است که برای آزمون نرمال بودن داده‌ها با توجه به سطح معناداری ($P > 0.05$) دلیلی برای رد فرض صفر مبتنی بر اینکه داده‌ها نرمال است، وجود ندارد؛ بنابراین توزیع نرمال پراکندگی داده‌ها تأیید می‌شود. نتایج آزمون لون جهت بررسی پیش‌فرض برابری واریانس خطا در جدول ۳ آورده شده است.

جدول ۳. نتایج آزمون لون جهت بررسی برابری واریانس

Sig.	Df2	Df1	F		
۰/۳۷۳	۳۸	۱	۰/۲۹۳	پیش آزمون	پرخاشگری
۰/۱۸۰	۳۸	۱	۰/۹۸۱	پس آزمون	
۰/۶۷۸	۳۸	۱	۰/۱۷۵	کنترل	
۰/۲۱۹	۳۸	۱	۰/۱۷۹	پیش آزمون	اضطراب
۰/۵۵۴	۳۸	۱	۰/۰۸۵	پس آزمون	
۰/۹۰۰	۳۸	۱	۰/۰۱۶	کنترل	
۰/۲۶۸	۳۸	۱	۱/۰۸۰	پیش آزمون	افسردگی
۰/۵۴۱	۳۸	۱	۳/۷۹۴	پس آزمون	
۰/۳۹۲	۳۸	۱	۰/۵۳۱	کنترل	

مطابق با داده‌های جدول ۳، نتایج آزمون لون نشان داد که برابری واریانس فرزند پروری مثبت والدین برای متغیرهای پرخاشگری، اضطراب و افسردگی در سطح اطمینان ۹۵ درصد برقرار است. بدین معنی که تفاوت میان گروه‌ها مورد تأیید است. به بیان دیگر آموزش والدین می‌تواند بر پرخاشگری، اضطراب و افسردگی کودکان ۴ تا ۷ سال (پسر و دختر) اثرگذار باشد.

جدول ۴. نتایج تحلیل کوواریانس

Sig.	F	df	میانگین مجذورات	مجموع مجذورات	
۰/۰۰۰	۱۵۴/۵۰	۱	۱۴۰۲۶/۰۵	۱۴۰۲۶/۰۵	پیش آزمون پرخاشگری
۰/۰۰۱	۱/۲۷۳	۱	۱۱۵/۵۴	۱۱۵/۵۴	گروه
			۲۰/۵۸	۸۳۲۵/۲۵	خطا
				۱۲۰۲۱۵	کل
۰/۰۰۵	۹/۱۴	۱	۷۱۶/۳۹	۷۱۶/۳۹	پیش آزمون اضطراب
۰/۰۰۲	۰/۲۷۸	۱	۲۱/۸۱	۲۱/۸۱	گروه
			۳/۲۵	۲۰۱/۱۵	خطا
				۱۱۵۵۲	کل
۰/۰۰۰	۲۷/۶۰	۱	۲۱۲۶/۹۷	۲۱۲۶/۹۷	پیش آزمون افسردگی
۰/۰۰۱	۲/۶۶	۱	۲۰۴/۹۹	۲۰۴/۹۹	گروه
			۲۲/۰۷	۸۶۰/۸۵	خطا
				۱۱۶۰۵۷	کل

با توجه به جدول ۴ آموزش فرزند پروری مثبت والدین بر پرخاشگری، اضطراب و افسردگی والدین کودکان، در سطح $p < ۰/۰۵$ ، تفاوت معناداری در میان متغیرها وجود دارد. تحلیل نتایج جدول فوق نشان می‌دهد که آموزش فرزند پروری مثبت والدین بر میزان پرخاشگری، اضطراب و افسردگی کودکان ۴ تا ۷ سال مؤثر واقع شده است.

بحث و نتیجه‌گیری

هدف پژوهش حاضر بررسی اثربخشی آموزش گروهی فرزند پروری مثبت والدین بر میزان پرخاشگری، اضطراب و افسردگی کودکان ۴ تا ۷ سال بود. نتایج به دست آمده از یافته‌های پژوهش حاضر نشان دادند که آموزش گروهی فرزند پروری مثبت والدین بر میزان پرخاشگری، اضطراب و افسردگی والدین کودکان ۴ تا ۷ سال مؤثر است، یافته‌ها نشان دادند که میان گروه آزمایش و کنترل در متغیرهای پژوهش تفاوت معنادار وجود دارد و اجرای برنامه‌های آموزشی برای گروه آزمایش سبب کاهش مشکلات و

اختلالات رفتاری در والدین کودکان شده است، نتایج این پژوهش با یافته‌های رأس و ساندو (۲۰۲۰)، یون و همکاران (۲۰۱۹)، براتون، لندرت (۲۰۱۹)، زاکی یوتو و همکاران (۲۰۱۹)، استوارت، امیلی (۲۰۲۰)، انجام شده است همسویی کامل را نشان می‌دهد. این نتایج با پژوهش‌های مرتبط که توسط نتایج مطالعه کیم و همکاران (۲۰۲۰)، کوستاو و همکاران (۲۰۲۰) زیو کاپر مینتس و همکاران (۲۰۱۹)، لوسیا و همکاران (۲۰۱۹)، انجام شد نشان داد که آموزش گروهی فرزند پروری مثبت والدین بر خودکارآمدی والدینی و تعامل والدین با کودکان دارای افسردگی و پرخاشگری مؤثرتر است و تأثیر چشمگیری بر کاهش افسردگی و پرخاشگری آنان دارد که با نتایج کی و آک و همکاران (۲۰۲۰)، کونراد و همکاران (۲۰۲۱)، همسو می‌باشند، در نتیجه می‌توان گفت، برنامه فرزند پروری مثبت بر اساس مدل ساندرز که در سراسر دنیا از حمایت تجربی بالایی برخوردار است بر تنظیم هیجان و تعامل والد-کودک با اختلال رفتاری تأثیر داشته است و ارتباط مستقیم و معناداری با کاهش اختلالات رفتاری والدین دارد. همچنین نتایج مطالعات نشان می‌دهد که برنامه فرزند پروری مثبت والدین بر اساس مدل ساندرز باعث افزایش دانش، مهارت اعتمادبه‌نفس، خودکارآمدی و خوش فکری والدین، باعث افزایش امنیت عاطفی در تربیت کودک، ارائه درمان به‌وسیله یادگیری آموزشی، حل مسئله به‌واسطه الگو پردازی و درمانگری ساختاریافته، پرورش و ایجاد محیطی با حداقل تعارض برای کودکان و همچنین افزایش سلامت روان‌شناختی، رفتاری، هوشی زبانی، عاطفی و اجتماعی والدین کودکان می‌شود، از این رو نقش مؤثری در بهبود تنظیم هیجان و کاهش اختلال رفتاری آن‌ها و نقش بهتری در تربیت فرزند ایفا می‌کند (مایا و همکاران، ۲۰۲۰).

در تبیین نظری یافته‌های مبتنی بر اثر بخشی آموزش گروهی فرزند پروری مثبت والدین به عقیده روانشناسان می‌توان بیان کرد این روش فرزند پروری باهدف کاهش ناسازگاری و افزایش همدلی والدین با کودکان استفاده شده که برنامه‌های آموزشی والدین و نحوه برخورد والدین با کودک از مهم‌ترین و بنیادی‌ترین عواملی است که باعث بهبود احساس بهیستی ذهنی والدین گردیده و خلاقیت و مهارت‌های اجتماعی کودکان را افزایش می‌دهد. تعارض‌های میان والدین و کودک به شکل مؤثری از میان برداشته شود و از وخیم‌تر شدن روابط میان آن‌ها جلوگیری کند، صرف هزینه و وقت در این زمینه نه تنها به نفع والدین و کودک است، بلکه جامعه نیز به‌طور غیرمستقیم از این فرایند بهره‌مند خواهد بود، زیرا رفتار فرد اصولاً جلوه‌های از شخصیت و ساختار روانی - اجتماعی اوست و هر چه شخصیت و ساختار روانی آدمی رشد سالم‌تری داشته باشد، به همان نسبت فرد می‌تواند با موقعیت‌های زندگی فردی و اجتماعی سازگاری و از بعد رفتاری تعادل بیشتری داشته باشد، این امر اتفاق نمی‌افتد مگر این که فرد در جریان تربیت و پرورش صحیح عواطف و افکار قرار گیرد (ماک و همکاران، ۲۰۲۰).

در تبیین نظری یافته مبتنی بر اثر بخشی آموزش گروهی فرزند پروری مثبت والدین به عقیده نظریه‌پردازان می‌توان گفت ارتباط والدین و کودکان در آسیب‌شناسی و درمان اختلالات خلقی و رفتاری کودک نقش مهمی می‌تواند در توانمندسازی تربیتی والدین و آشنایی آن‌ها با تأثیراتی که نقش پررنگ پدر در مواقعی که در کنار مادر باشد می‌تواند باعث کاهش تنش‌ها و افزایش اعتمادبه‌نفس مادران و کاهش مشکلات رفتاری و هیجانی والدین کودکان شود؛ بنابراین می‌توان گفت برنامه آموزش گروهی فرزند پروری مثبت والدین می‌تواند از طریق تقویت رفتارهای مثبت کودکان، الگوسازی والدگری مناسب، تلفیق سطح دانش و توانایی هر دو والد، ایجاد تعاملات مؤثر والد کودک، فراهم آوردن حمایت اجتماعی و ارتقاء سطح خودکارآمدی والدینی، حمایت عاطفی و رفتاری پدران از مادران باعث کاهش اختلال‌های رفتاری کودک شود، در نتیجه هماهنگی و نظارت هر دو والد باعث کاهش مشکلات رفتاری و بهبود عملکرد و تقویت اعتمادبه‌نفس آنان می‌شود (کیم و همکاران، ۲۰۲۰)، همچنین به دلیل تعداد و تنوع مشکلات رفتاری و هیجانی در حوزه‌های مختلف، رویکردهای درمانی متفاوتی ارائه شده است که در میان آن‌ها آموزش فرزند پروری مثبت والدین به دلیل هماهنگی هر دو والد در تربیت فرزند بر سایر روش‌ها برتری دارد، زیرا از یک‌سو تشریح نیازهای کودک برای هر دو والد و آشنا کردن آن‌ها با آثار محبت به همراه آموزش تقویت‌های مثبت و منفی می‌تواند سطح آگاهی والدین را نسبت به آثار شیوه فرزند پروری کارآمد ارتقاء بخشد، از سوی دیگر آموزش شناسایی پاسخ‌های

غیرمؤثر والدین به رفتار نادرست کودکان و اصلاح این رفتارها باعث می‌شود که هر دو والد بهتر بتوانند بر رفتارهای نادرست خود کنترل داشته باشند و سعی کنند که رفتارهای کارآمدی را جایگزین کنند (کوستا و همکاران، ۲۰۲۰).

در راستای تبیین نتایج به‌دست‌آمده شایان‌ذکر است که روش آموزشی فرزند پروری مثبت باعث حمایت عاطفی و ایجاد روابط صمیمی والدین با فرزندان خود می‌شود و باعث برقراری ارتباط مؤثر و مطلوب و افزایش آگاهی هر دو والد در تعامل با کودک خود می‌شوند و این دانش و آگاهی موجب می‌شود تا میزان پرخاشگری، اضطراب و افسردگی در کودکان کاهش یابد، پیوند والدینی یکی از شیوه‌های جدید موجود در تربیت فرزند است که روانشناسان باور دارند صمیمیت والدین خطر ابتلای آنان به اختلالات عاطفی روانی را کاهش می‌دهد، سبب رشد انسان و باعث کاهش رفتارهای ضداجتماعی در والدین می‌شود، همچنین ایجاد یک دورنمای سلامت عمومی از طریق اعمال مداخلات روانی و اجتماعی بر روی والدین مستلزم تغییرات پایه و عظیمی است که در بافت جامعه باید روی دهد تا فرزند پروری والدین به تبع آن دستخوش تغییرات مثبتی گردد. (فان، چن، ۲۰۲۰).

این پژوهش با محدودیت‌هایی مانند نادیده گرفتن سایر متغیرهای مؤثر بر همبستگی والدین و دیگر مشکلات رفتاری کودکان ۴ تا ۷ ساله (پسر و دختر) مانند (شب‌اداری، ناخن جویدن، فحاشی، خود ارضایی و...) همراه بود، همچنین این تحقیق آثار کوتاه‌مدت این مداخلات را نشان می‌دهد و آثار بلندمدت را شامل نشده است. از دیگر محدودیت‌های پژوهش حاضر احتیاط در تعمیم نتایج به علت محدود کردن زمان و هزینه و تفاوت در میزان مشکلات خانوادگی والدین، میزان تحصیلات، میزان درآمد خانواده اشاره کرد. نتایج این پژوهش می‌تواند راهگشای روانشناسان و مشاوران مراکز بهزیستی و آموزش و پرورش باشد تا بتوانند گام‌های مؤثری در آموزش بردارند، همچنین با توجه به وسایل و هزینه بسیار کمی که آموزش این روش در بردارد می‌تواند روش درمانی بسیار نتیجه‌بخش برای والدین و خانواده‌ها باشد و گنجاندن این روش در برنامه‌های آموزشی دولتی، پیشنهاد می‌شود. با توجه به نتایج به‌دست‌آمده از این پژوهش، آموزش و آگاهی اولیاء در زمینه آموزش گروهی فرزند پروری مثبت ضروری است زیرا والدین اولین و نزدیک‌ترین سطح ارتباطی کودک می‌باشند و فراهم‌سازی بستر لازم جهت ایجاد و تقویت ارتباط مؤثر در طولانی‌مدت اثر مثبت خواهد داشت، در آموزش فرزند پروری مثبت والدین تولید بسته‌های تحول فرزند پروری، ارائه رایگان آموزشی به والدین، ایجاد قوانین و منشور تربیتی و اخلاقی، حمایت از خانواده‌ها در راستای دریافت آموزش، پرورش متخصصان و کارشناسان امر تربیتی حمایت پدر از مادر و کودک از روش‌های در دسترس و اثرگذار هست، گرچه برخی از روش‌ها در طولانی‌مدت اثرگذار می‌باشد اما برای بسترسازی خانواده‌ها و جامعه نیازمند شروع هر چه زودتر می‌باشد. با توجه به یافته‌های امیدبخش پژوهش حاضر، پیشنهاد می‌شود برنامه‌های آموزش گروهی فرزند پروری والدین باهدف آگاهی از وضعیت روان‌شناختی والدین و با توجه به نقش آموزش والدین در کاهش مشکلات رفتاری خود، مسئولان آموزش و پرورش با بهره‌مندی از نتایج این پژوهش و این برنامه آموزشی می‌توانند تدابیری برای رفع مشکلات رفتاری آن‌ها اتخاذ کنند، زیرا که آموزش‌های به‌موقع می‌تواند خطر مشکلات شدید رفتاری را به‌احتمال زیاد کاهش دهد. همچنین نتایج این پژوهش می‌تواند راهگشای سیاست‌گذاران حوزه تعلیم و تربیت باشد تا بتوانند گام‌های مؤثری در آموزش والدین بردارند برنامه آموزش مهارت فرزند پروری مثبت به والدین آموزش مهارت‌های تازه و اصلاح رفتارهای دشوار و مشکل‌دار و فراگیری چگونگی برقراری رابطه عاطفی و جسمی با کودک و افزایش آگاهی در زمینه مشکلات و علل مشکلات، منجر به بهبود رفتارهای مشکل‌دار و انحرافی و ایجاد رفتارهای موردقبول اجتماع و همچنین تغییر نگرش والدین نسبت به رفتار خود می‌شوند.

ملاحظات اخلاقی

در این پژوهش موازین اخلاقی به‌دقت رعایت و اصول کلی پژوهش به شرکت‌کنندگان توضیح داده شد، به شرکت‌کنندگان تضمین داده شد که اطلاعات شخصی آن‌ها محرمانه خواهد ماند و اصل رازداری حرفه‌ای به‌صورت کامل اجرا شد. همچنین

در صورت عدم تمایل آزمودنی‌ها به ادامه همکاری، ترک پژوهش بدون پیامد منفی برای آن‌ها امکان‌پذیر بود تا برای شرکت در جلسات احساس اجبار نکنند. این مطالعه بخشی از نتایج رساله دکتری خانم مریم موحد نژاد، دانشجوی دکتری رشته روانشناسی تربیتی، در دانشگاه آزاد اسلامی واحد تبریز با شناسه اخلاق ۱۴۰۰.۱۸۳. IRI AUTABRI Z.REC. بود.

حامی مالی

این مطالعه بدون حمایت مالی هیچ مؤسسه و سازمان دولتی یا خصوصی انجام شده است.

مشارکت نویسندگان

این مقاله برگرفته از رساله دکتری در حال نگارش نویسنده اول در رشته روانشناسی تربیتی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد تبریز است که در تاریخ ۱۴۰۰/۰۸/۱۸ به شماره نامه ۱۶۲۵۰۷۴۸۱ توسط معاونت پژوهشی دانشگاه و در سایت ایران داک با کد رهگیری ۱۷۲۴۶۲۰۶ به تصویب رسیده است. همه نویسندگان این مقاله نقش یکسانی در طراحی، مفهوم‌سازی، روش‌شناسی، گردآوری داده‌ها، تحلیل آماری داده‌ها، پیش‌نویس، ویراستاری و نهایی سازی مقاله حاضر بر عهده داشتند.

تضاد منافع

بنا بر اظهار نویسندگان، این مقاله حامی مالی و تعارض منافع ندارد.

تشکر و قدردانی

از تمامی والدینی که با مشارکت خود در اجرای این پژوهش سهمی داشتند و از راهنمایی‌های استاد بزرگوارم جناب آقای دکتر سید داود حسینی نسب تشکر و قدردانی می‌شود.

References

- Beck, A. T. (1964). Thinking and depression: II. Theory and therapy. *Archives of General Psychiatry*, 10, 561-571.
- Bratton, S. C. & Landreth, G. L. (2019). CPRT Training Resources. In *Child-Parent Relationship Therapy (CPRT) Treatment Manual* (pp. 177-188). *Routledge*.
- Brooks, S. K. Webster, R. K. Smith, L. E. Woodland, L. Wessely, S. Greenberg, N. & Rubin, G. J. (2020). *The psychological impact of quarantine and how to reduce it: Rapid review of the evidence. The Lancet*, 395(10227), 912-920.
- Buss, A. H. & Perry, M. (1992). The Aggression Questionnaire. *Journal of Personality and Social Psychology*, 33, 451-459.
- Christopher, M. Bowen, S & Witkiewitz, K. (2020). Mindfulness-based resilience training for aggression, stress and health in law enforcement officers: Low self-esteem is related to aggression, antisocial behavior and delinquency. *Psychological Science Trials*, 21(236), 1-12.
- Conrad, R. Forstner, A.J. Chung, M.L. et al. (2021). Significance of anger suppression and preoccupied attachment in social anxiety disorder: A cross-sectional study. *BMC Psychiatry*, 21, 116.
- Costa, D. Cunha. M. Ferreira, C. Gama, A. Machado-Rodrigues, A.M. Rosado-Marques, V. Nogueira, H. Silva, M. & Padez, C. (2020). Self-reported symptoms of depression, anxiety and stress in Portuguese primary school-aged children. *BMC Psychiatry*, 20(87).
- Erkoreka, L. Zamalloa, I. Rodriguez, S. Munoz, P. Mendizabal, I. Zamalloa, M.I. Arrue, A. Zumarraga, M. & Gonzalez-Torres, M.A. (2022). Attachment anxiety as a mediator of the relationship between

- childhood trauma and personality dysfunction in borderline personality disorder. *Clinical Psychology & Psychotherapy*, <https://doi.org/10.1002/cpp.2640>.
- Ersan, C. (2020). Physical aggression, relational aggression, depression, anxiety and anger, worried in preschool children: The mediating role of emotion regulation. *The Journal of General Psychology*, 147(1), 18-42.
- Fan, J. & Chen, B. B. (2020). Parenting styles and co-parenting in China: The role of parents and children's sibling status. *Current Psychology*, 39, 1505–1512. <https://doi.org/10.1007/s12144-019-00379-7>.
- Hayes, A. F. (2021). *Introduction to mediation, moderation, and conditional process analysis: A regression-based approach*. Guilford Press.
- Kim, J. Jung, S. Ahn, J. Kim, B. & Choi, H. (2020). Social networking sites self image antecedents of social networking site addiction. *Journal of Psychology in Africa*, 30(3), 243–248.
- Kimber, M. McTavish, J. R. Luo, C. Couturier, J. Dimitropoulos, G. & MacMillan, H. (2019). Mandatory reporting of child maltreatment when delivering family-based treatment for eating disorders: A framework analysis of practitioner experiences. *Child abuse & neglect*, 88, 118-128.
- Kwak HJ, Ahn UK, Lim MH. (2020). The clinical effects of school play group therapy on general children with a focus on Korea child & youth personality test. *BMC Psychol*; 8(1): 9.
- Leung, J.T.Y; Fung, A.L. (2021). Editorial: Special issue on quality of life among children and adolescents in Chinese societies. *Appl. Res. Qual. Life*, 16, 2287–2290.
- Liu, X. (2020). Parenting styles and health risk behavior of left-behind children: The mediating effect of cognitive emotion regulation. *Journal of Child and Family Studies*, 29, 676–685.
- Lucya, V. Hadiyani, W & Juniarni, L. (2019). Effectiveness of progressive relaxation therapy among clients with risk of violence behavior in Indonesia. *KnE Life Sciences*, 4(13), 342–348.
- Maia, G. N. Frizzo, G. B. & Levandowski, D. C. (2020). Psychofunctional symptoms in infants of young mothers: Association with maternal mental health and parental bonding. *Early Human Development*, 141, 104938.
- Mak, M. C. K. Yin, L. Li, M. Cheung, R. Y. & Oon, P. T. (2020). The relation between parenting stress and child behavior problems: Negative parenting styles as mediator. *Journal of Child and Family Studies*, 29, 2993–3003.
- Manti F, Giovannone F, Sogos C. (2019). Parental stress of preschool children with generalized anxiety or oppositional defiant disorder. *Frontiers in pediatrics*;7:415.
- Pinquart, M. & Gerke, D. C. (2019). Associations of parenting styles with self-esteem in children: A Meta-analysis. *Journal of Child and Family Studies*, 28,2017–2035. <https://doi.org/10.1007/s10826-019-01417-5>.
- Rus, H.M & Sandu, M.L. (2020). Features of aggression regarding homeless children. *Technium Social Sciences Journal*, 2(1), 90-95.
- Sanders, M. R. (2003). Triple p-positive parenting program: A population approach to promoting competent parenting. *Aust. E-J. Advancement Mental Health*; 2(3):127-143...
- Sanders, M. R. Kirby, J. N. Tellegen, C. L. & Day, J. J. (2014). The Triple P-Positive Parenting Program: A systematic review and meta-analysis of a multi-level system of parenting support. *Clinical psychology review*, 34(4), 337-357.
- Spataro, P. Calabrò, M. & Longobardi, E. (2020). Prosocial behaviour mediates the relation between empathy and aggression in primary school children. *European Journal of Developmental Psychology*, 17(5), 727-745.
- Steele EH, McKinney C. (2019). Emerging adult psychological problems and parenting style: Moderation by parent-child relationship quality. *Personality and individual differences*; 146: 201-208[link].

- Stewart, S. M. & Emslie, G. J. (2020). Extending Parent- Child Interaction Therapy to Preschool Children Who Are Depressed. *Journal of the American Academy of Child and Adolescent Psychiatry*, 59(7), 803-804.
- Yaffe, Y. (2021). Identifying the parenting styles and practices associated with high and low self-esteem amongst middle to late adolescents from Hebrew-literate Bedouin families. *Current Psychology*.
- Yun, B. X. Thing, T. S. & Hsoon, N. C. (2019). A quantitative study of relationship between parenting style and adolescent's selfesteem. *Advances in Social Sciences, Education and Humanities Research*, 84, 441–446. <https://doi.org/10.2991/acpch-18.2019.103>.
- Ziv Y, Kupermintz H. (2019). The effects of exposure to political and domestic violence on preschool children and their mothers. *International journal of psychology*.
- Zuquette, C. R. Opaleye, E. S. Feijo, M. R. Amato, T. C. Ferri, C. P. & Noto, A. R. (2019). Contributions of parenting styles and parental drunkenness to adolescent drinking. *Brazilian Journal of Psychiatry*, 41(6), 511–517.